

Review:

**Indsatser i forhold til unge med
hjemløseproblematikker**

December 2014

Indhold

Indledning.....	3
Kort om metoden bag review.....	3
Indsatser og fokuspunkter generelt	4
Housing First.....	4
Økonomi og selvstændighed	4
Tidsperspektiver og stigma.....	5
Usynligt hjemløse	5
Medarbejderkompetencer, tillid og kontrol.....	5
Fokus på personlige resurser.....	6
Fokus på netværk	6
Støttepersoner.....	7
Unge perspektiv og stemme	7
Indsatser og fokuspunkter i forhold til særlige målgrupper.....	8
Tidligere anbragte.....	8
Psykisk sygdom og sårbarhed	8
Kronisk isolerede	8
Rusmiddelproblemer	9
Andre	9
Køn og seksualitet.....	9
Unge grønlandere.....	9
Uledsagede flygtningeunge	9
Opsummering.....	10
Tendenser	10
Forskning på vej.....	10
Manglende viden	11
Forslag og overvejelser.....	11

Indledning

Dette review er del af en forundersøgelse gennemført af SPUK med RealDania, Bikubefonden, Helsefonden og Københavns Kommune som opdragsgivere.

Den samlede forundersøgelse har til formål at kortlægge den eksisterende viden om hjemløshed blandt unge i Danmark, samt afdække hvor der er behov for yderligere vidensproduktion, forskning eller afdækning af målgruppens behov. Der skal desuden skabes et overblik over internationale erfaringer med indsatser for unge ramt af hjemløshed. Dertil, i samarbejde med centrale danske aktører, at skabe en fælles platform og forståelse af problemstillinger og behov for en større tværgående indsats for at afhjælpe hjemløshed blandt unge i Danmark.

I dette review vil vi give et samlet overblik over forskningsbaseret viden om unge ramt af eller i risiko for at blive ramt hjemløshed.

Overordnet kan vi på baggrund af det indsamlede materiale konkludere:

- ⇒ At det absolut grundlæggende problem, er manglen på tilstrækkeligt billige boliger kombineret med den ringe betalingsevne hos udsatte unge. Det sætter grænser for effekten af alle andre tiltag.
- ⇒ At det er svært at give et entydigt billede af hvem de unge, der bliver ramt af hjemløshed, fordi kompleksiteten er stor, både med hensyn til strukturelle, individuelle og mellem menneskelige årsager til hjemløshed.
- ⇒ At det virker at yde psykosocial støtte til unge, der har været ramt af hjemløshed, i egen bolig..
- ⇒ At det er velbegrunderet at sætte ind med forebyggelse i forhold til tidligere anbragte. De udgør en særlig risikogruppe, der er et godt kendskab til gruppen og der findes dokumenterede metoder, som man kan tage afsæt i.
- ⇒ At de unges eget perspektiv efterlyses, både i forskningen, i tilrettelæggelse af indsatser og i det offentlige rum, når der tales om unge og hjemløshed.

Kort om metoden bag review

Reviewet omfatter forskningsbaseret viden fra Canada, Storbritannien, Holland, Danmark, Norge og Sverige om indsatser i forhold til unge ramt af hjemløshed i alderen 16 - 24 år.

Vi har søgt artikler fra tidsskrifter med peer-review, antologier, bøger, reviews, afhandlinger og rapporter udgivet i perioden 2004-14. Nærmere præcision af inklusionskriterier, søgemetode, mv. findes i søgeprotokollen (bilag 1).

Vi har på baggrund af søgeprotokollen fundet i alt 2 Ph.d. afhandlinger, 1 bog baseret på Ph.d. afhandling, 1 studenterværk, 7 rapporter, 1 pamflet og 10 artikler, heraf 5 reviews. Litteraturlisten findes vedhæftet (bilag 2). Det meste litteratur er fra Storbritannien og Canada. Der er ikke fundet litteratur fra Norge.

Den fundne litteratur er på alle måder forskelligartet - fra nationale rapporter til afhandlinger med specifikt faglige og metodiske tilgange. Der er tale om af både kvalitative og kvantitative undersøgelser og ofte en blanding af begge dele. Det meste er deskriptivt og ateoretisk. Det vil sige at der måles og tælles på forskellige parametre, men uden at analyserne omfatter større samfundsmæssige sammenhænge, endsige samfundsteorier.

Der er et stort fokus på at udvikle evidensbaseret Best Practice især overfor særlige målgrupper. Indtil videre sker det uden større held, i al fald når validiteten vurderes af fagfæller. Sundhedsfagligt uddannede ser i øvrigt ud til at være dominerende, når det gælder denne type undersøgelser.

Hvad angår Best Practice i forhold til hjemløseproblemet generelt, henvises på tværs af den fundne litteratur til forskellige versioner af Housing First. Housing First er veldokumenteret, også i Danmark.

Indsatser og fokuspunkter generelt

Unge ramt af hjemløshed er en meget sammensat gruppe, som det er svært at sige noget generelt om. Grundlæggende er det eneste, de har til fælles, at de befinder sig i en ekstremt belastende situation siger den skotske forsker og socialarbejder, Phil Robinson (Robinson 2008). Derudover ved vi med sikkerhed, at antallet af unge som rammes af hjemløshed er stigende og at de har en ekstrem overdødelighed (Kidd 2012).

I det følgende indledes der med et blik på strukturelle og stigmatiserende forholds betydning for indsatser. Dernæst præsenteres forskning som ser på resurser hos og omkring de unge. Slutteligt belyses betydningen af at inddrage de unges eget perspektiv.

Housing First

På tværs af den fundne litteratur henvises især til forskellige versioner af Housing First. Housing First er veldokumenteret, også i Danmark.

Mod slutningen af 80'erne skete der en kraftig stigning i antallet af unge ramt af hjemløshed (Robinson 2008 og Kidd 2012). Dette kædes sammen med fremkomsten af neoliberalismen. Også i Danmark registreres i samme periode en markant stigning i antallet af unge ramt af hjemløshed (Brandt et al. 2013). En stigning som tilsyneladende er fortsat lige siden og navnlig i forbindelse med den seneste økonomiske krise.

Stigningen i antallet har også vist, at den strategi, som består i at etablere herberger, natcafeer og lignende, ikke løser det grundlæggende problem. Med Housing First er der åbnet op for et helt nyt blik på ikke bare indsatser, men også årsager til hjemløshed blandt unge. Drejningen bort fra særlige boformer, som eksempelvis herberger, over mod Housing First, indebærer at flere af forskerne har fokus på overgangen til egen bolig eller indsatser i egen bolig. Der er dog også nogle som specifikt beskæftiger sig med indsatser og fokuspunkter inden for rammerne af boformer for hjemløse.

Økonomi og selvstændighed

Økonomien har selvsagt stor betydning for den unge – og det har ønsket om selvstændighed også.

Ifølge den britiske forsker Alasdair Stewart er manglen på reelt arbejde - i modsætning til praktikker, jobtræning, lavtlønsarbejde på deltid og lignende - sammen med nedskæringer i offentlige ydelser og straf i form af beskæring af disse ydelser, den væsentligste forhindring for, at unge ramt af hjemløshed kan bevæge sig mod den uafhængige tilværelse som de ønsker (Stewart 2013). Dertil kommer talen om det individuelle ansvar som, stadig ifølge Stewart, kun tjener til at skjule statens rolle i de forandringer som ligger bag nutidens sociale nød.

Emnet for Stewarts afhandling er unge hjemløses veje ind og også ud af egen bolig. Stabile boligforhold er ifølge Stewart ikke nødvendigvis den højeste prioritet for unge mennesker. At bevæge sig i retning af større selvstændighed og uafhængighed er mindst lige så vigtigt - herunder muligheden for at skabe sig et hjem/føle sig hjemme et sted. I den sociale støtte til etablering i egen bolig er det derfor vigtigt at være opmærksom på forskellen mellem støtte og kontrol. Kontrol kan, udover at genere den unge, også modvirke bevægelsen mod større selvstændighed.

I monitoreringer af effekten ved Housing First ser man, ifølge Stewart, alene på hvor længe den unge beholder sin bolig, men der kan være mange grunde til at opgive den bolig, man har fået tildelt. For eksempel at man flytter sammen med en kæreste eller finder arbejde et andet sted. Det kan også være at boligen er så dyr, at den unge ikke har penge tilbage på budgettet til transport, mad, tøj og hvad der i øvrigt hører med til at udfolde et almindeligt selvstændigt liv. Det er en væsentlig viden at have med i arbejdet med Housing First.

Tidsperspektiver og stigma

Jo længere tid en ung har været i en situation af hjemløshed, jo længere tid tager det at hjælpe vedkommende ud af hjemløshed (Robinson 2008 og Kidd 2013). I tilknytning hertil påviser Alasdair Stewart det problematiske i at unge, for at få den hjælp de har brug for til at komme ud af hjemløshed, er nødt til at vedkende sig en status som 'rigtig hjemløs'. På den måde medvirker myndighederne til at stemple de unge, som derfor, for nogles vedkommende, forsøger at undgå at søge hjælp så længe som muligt.

Usynligt hjemløse

Ikke alle unge ramt af hjemløshed er synlige for offentligheden. Det gælder flygtninge og indvandrere uden legalt ophold, men det gælder også børn af velfærdsstaten. Fænomenet undersøges i en svensk universitetsopgave, der er inspireret af presseomtale omkring børn og unge (11-18 år gamle) der lever som hjemløse, men som er skjult for de svenske myndigheder. Børnene og de unge er overvejende blevet ramt af hjemløshed på grund af konflikter og massive problemer i hjemmet. De har i reglen adresse hos forældrene, men de er stukket af eller blevet smidt ud hjemmefra og forældrene har ikke informeret myndighederne. Det viser sig, at private organisationer er i kontakt med børnene og forsøger at hjælpe dem, mens myndighederne, hvis de får kontakt med børnene, har fokus på at få barnet til at flytte hjem igen. På grund af angst og mistillid, foruden et ønske om at beskytte forældrene, henvender børnene sig sjældent selv til myndighederne. Det er desuden svært for børnene at ringe op, aftale møde og møde op på rette tid og sted for derefter fortælle om sine problemer til et fremmed menneske. Konsekvensen er, ifølge de private organisationer, at det hurtigt går ned af bakke med brug af rusmidler, prostitution og semiprostitution (Nieminen et. al 2006).

Medarbejderkompetencer, tillid og kontrol

Mennesker ramt af hjemløshed omtales ofte, og med rette, som mennesker med meget komplekse problemer. Det er derfor et paradoks når de medarbejdere, som er sat til at hjælpe de unge, ikke altid har

en uddannelse som matcher opgaven. Unge i boformer for hjemløse er optaget af, hvem i medarbejdergruppen de har tillid, eller ikke tillid, til. Empatiske evner hos medarbejderne har stor betydning. Derudover lægger de unge vægt på, at fortrolige oplysninger ikke gives videre. (Robinson 2008).

Ønsket om fortrolighed står i større eller mindre modsætning til myndigheders ønske om kontrol, overblik og koordination. I en hollandsk rapport beskrives således et webbaseret informationssystem, som skal effektivisere samarbejdet mellem organisationer og institutioner ved at udveksle informationer om de unge med hjemløseproblematikker. Derudover tales der om informationslinier til monitorering og forebyggelse, hvor ikke bare professionelle, men også forældre, skole, naboer, etc. kan henvende sig med oplysninger. (Deth et al. 2009).

Fokus på personlige resurser

Flere forskere fokuserer på de unges resurser og stærke sider, frem for deres åbenlyse sårbarheder. Dette omtales som 'Strengths Based Method'.

Aktuelt er man i Holland i gang med et semi-eksperimentelt forskningsprojekt, Houvast, der har til formål at undersøge effekten af en sådan 'Strengths Based Method'. Formålet med Houvast er, at forbedre livskvaliteten hos unge ramt af hjemløshed ved at fokusere på deres styrker og derved stimulere deres kapacitet for autonomi og selvstændighed. I skrivende stund er det kun baseline-studiet, som er offentliggjort og det vides ikke hvornår det samlede resultat offentliggøres. (Krabbenborg et al. 2013).

Houvast metoden har en behandlende/terapeutisk karakter, hvor alle medarbejdere instrueres i at anvende 'Strengths Based Method'.

Andre advokerer for 'Strengths Based Method' i en mindre stringent form, hvor det mere handler om grundholdninger hos medarbejdere. Det gælder især hos den skotske forsker og socialarbejder Phil Robinson. Han advarer mod at se unge menneskers hjemløshed som udtryk for deres ekstreme sårbarhed. At se og møde dem på den måde er at gøre dem svagere. Selvom det er sandt, at mange er ekstremt sårbare, så er de fleste, ifølge Robinson, almindelige unge som er fanget i en ualmindeligt belastende situation. Det er mere den position de indtager, som gør dem sårbare, end det er noget der karakteriserer den enkelte (Robinson 2008).

Fokus på netværk

Hjemløshed indebærer et tab af selvværd, identitet og netværk. For at imødegå disse tab anbefaler Robinson, at man støtter de unge i at bevare deres netværk. I forhold til familien kan det ske ved aktiv konfliktmægling, også kaldet mediation. I forhold til de unges venner og bekendte kan det ske ved på gruppebasis at få de unge til at diskutere, hvad der sker med ens selvværd, identitet og netværk, i det øjeblik man må se sig selv som 'hjemløs'. Hjemløshed er stigmatiserende og de unge tager stigmatiseringen på sig – "jeg er hjemløs, fordi der er noget galt med mig". Ved at lade de unge diskutere disse ting, kan de blive opmærksomme på nogle fælles vilkår, som ikke har så meget med den enkelte at gøre. Det kan betyde, at de ikke skammer sig så meget over deres status som hjemløse og derfor får lettere ved at bevare i al fald dele af deres netværk af venner og bekendte.

Stigmaet/skammen er medvirkende til, at de unge mister kontakten til deres netværk og erstatter det med kammeratskaber blandt andre hjemløse. Der knyttes stærke bånd blandt hjemløse, som har en følelse af, at de kun har hinanden at identificere sig med. Derfor er der også en del forskning som er optaget af de negative sider ved hjemløse menneskers netværk (Robinson 2008).

Et canadisk base-line studie vedrørende unges vej ud af hjemløshed og ind i egen bolig har fokus på nogle af de samme ting. Her understreges vigtigheden af, at man i den psykosociale støtte arbejder med de unges selvopfattelse og det identitetsskifte som overgangen til egen bolig indebærer. Forfatterne påpeger, at adfærdsmæssig integration i nye fællesskaber ikke er det samme som psykologisk integration. Jo længere tid den unge har været hjemløs, jo længere tid tager det at opnå en følelse af at høre til i fællesskaber uden for hjemløsemiljøerne. (Kidd et.al: 2013).

Støttepersoner

Kontaktpersonsordninger, mentor- og 'buddy'-ordninger anbefales bredt. (Robinson 2008, Elsleys et al. 2007, Deth et al. 2009, Stewart, Miriam; et al. 2010). Det er vigtigt, at mentorer ikke samtidig er ansat i en myndighed eller institution som har magtbeføjelser i forhold til den unge og det er vigtigt, at den unge selv kan være med til at vælge de rette personer. Det bemærkes samtidig at både mentor- og buddy-ordninger ('buddy' forstås her som en jævnaldrende velfungerende person, eventuelt tidligere hjemløs) kan være skrøbelige og også vanskelige overhovedet at få etableret.

Unge perspektiv og stemme

Den svenske børneombudsmand påpeger, at barnets perspektiv mangler (Nieminen et. al 2006). Derved er han på linje med mange forskere på området, som taler om nødvendigheden af at lytte til, involvere og konsultere de unge selv.

I en interviewundersøgelse fra Canada (Stewart et al. 2010) giver unge i midlertidige boformer udtryk for følgende ønsker til indsatsen:

- Ansigt - til - ansigt støtte som er tilgængelig, fleksibel, partcipatorisk, langsigtet og som indeholder valg, for eksempel i forhold til bosteder og mentorer
- Adgang til information om støttemuligheder og lignende
- Fokus på følelsesmæssige aspekter som ensomhed, angst og depression
- Fokus på bekræftende støtte, som styrker selvværdet og følelsen af identitet
- Økonomisk støtte
- Et sikkert sted at være.

Nødvendigheden af at lytte til og involvere de unge selv gælder på så at sige alle niveauer: I tilrettelæggelsen af indsatser, i indretning og organisering af boformer, i mødet mellem unge og medarbejdere, i undersøgelser, osv.

Mange forskere baserer da også deres undersøgelser på interview med de unge og i de kvalitative interviews kan unges egen stemme på den måde komme frem. Enkelte forskere går skridtet videre og involverer unge ramt af hjemløshed som co-forskere. Det er for eksempel tilfældet i det store europæiske forskningsprogram 'Combating Social Exclusion among Young Homeless People', hvor hjemløse interviewer andre hjemløse (Deth et.al 2009 og Duckett et.al 2009).

Phil Robinson går et skridt videre, idet han lader de unge få indflydelse på, hvad hans forskningsprojekt skal dreje sig om. (Robinson 2008)

Indsatser og fokuspunkter i forhold til særlige målgrupper

Der er igennem årene gjort mange forsøg på at karakterisere mennesker ramt af hjemløshed som en samlet kategori. Det er især kommet til udtryk ved diskussioner om, hvordan hjemløshed skal defineres og hvordan vi på den baggrund kan opgøre antallet og monitorere udviklingen. I forlængelse af diskussionerne om hvad der karakteriserer hjemløshed, tales der om forskellige risikogrupper. For nogle grupper vedkommende er der udviklet, eller gjort forsøg på at udvikle, særlige indsatser. I de fleste tilfælde er risikogrupperne blot udpeget som nogen man bør have særlig opmærksomhed på.

Tidligere anbragte

Tidligere anbragte udgør en væsentlig andel af unge ramt af hjemløshed. Internationale opgørelser over hvor stor andelen er, svinger mellem 15-50 %. (Robinson 2008, Everson-Hock's 2011 og Elsley 2007). Der er ikke fundet opgørelser fra Danmark.

Tidligere anbragte er den risikogrube, der er fundet den mest omfattende forskning i. Forskningen viser at tidligere anbragtes overgang til selvstændighed/egen bolig foregår tidligere, hurtigere og mere abrupt end for andre unge. Dette samtidigt med at de på en række parametre er dårligere rustet til at klare overgangen: Ringere skolebaggrund, svagere netværk, større psykisk sårbarhed, stofbrug og så videre. Det er med andre ord en gruppe, som det er relevant at sætte ind overfor.

Med hensyn til validerede målinger af effekten ved konkrete indsatser er billedet broget, fordi indsatsmetoder, overordnede formål og forskningsdesigns er så forskellige, at det ikke giver mulighed for kvalificerede sammenligninger. Det betyder dog *ikke*, at der ikke findes forskning, som kan danne grundlag for en kvalificeret indsats i forhold til denne målgruppe og i to af de reviews som vi har fundet (Everson-Hock's 2011) og (Elsley 2007), findes der henvisninger til relevant forskning på området.

Psykisk sygdom og sårbarhed

Det er velkendt, at forekomsten af psykisk sygdom er højere blandt unge ramt af hjemløshed end blandt unge som helhed. Britiske Kate Hodgson påpeger i sin afhandling, at de unge, der er ramt af hjemløshed samtidigt har langt ringere adgang til psykologiske og psykiatriske sundhedsydelser. Adfærdsproblemer, vanskeligheder ved at udtrykke sig, økonomiske problemer og kaotisk livsstil bidrager til at gøre adgangen til psykologiske/psykiatriske sundhedsydelser vanskelig.

Derudover viser hendes undersøgelse, at risikoen for at udvikle psykisk sygdom eller få forværrede symptomer fra en allerede eksisterende psykisk sygdom, øges når en ung bliver ramt af hjemløshed. Som konsekvens heraf bliver det endnu vanskeligere for disse unge at komme ud af hjemløshed (Hodgson 2014).

Flere af forskerne taler om hjemløshed som et traume der påvirker alle relationer og som har en stærkt negativ virkning på selvværdet. Dertil kommer, at livet som hjemløs øger sandsynligheden for yderligere traumatisering i form af voldelige overgreb, stofbrug, etc. (Robinson 2008 og Hodgson 2014)

Kronisk isolerede

Kronisk isolerede unge nævnes som en gruppe, man bør have særlig opmærksomhed på, men der er ikke fundet forskning som specifikt beskæftiger sig med kronisk isolerede, endside ensomme unge i mere bred forstand (Robinson 2008).

Rusmiddelproblemer

Der er tilsyneladende ikke evidens for at unge ramt af hjemløshed i udgangspunktet, det vil sige før de blev hjemløse første gang, har større forbrug af stoffer og alkohol end hvad der normen i samfundet (Robinson 2008). Det diskuteres derfor om det markante forbrug af rusmidler blandt unge, som er hjemløse, er årsag eller virkning i forhold til deres status som hjemløse.

Ifølge SFI's opgørelse fra 2013 angives stofmisbrug at være årsag til hjemløshed hos 35% af de unge mænd og 24% af de unge kvinder (Benjaminsen et. al 2013).

En undersøgelse fra Canada viser at stofbrugere i behandling har større sandsynlighed for at opnå og også fastholde egen bolig (Cheng et al. 2013).

Andre

I både danske og internationale undersøgelser registreres en del unge som ikke tilhører nogle af klassiske risikogrupper. Af den seneste danske hjemløsetælling fremgår det, at ca. ¼-del angives ikke at have hverken psykisk sygdom eller misbrug.

Der vides ikke meget om gruppen af unge ramt af hjemløshed, som ikke er hverken psykisk syge eller stofbrugende, men international forskning viser, at de har en øget risiko for at udvikle netop psykisk sygdom (Hodgson 2014) og stofbrug (Robinson 2008).

Køn og seksualitet

I Storbritannien er der overvægt af kvinder blandt unge ramt af hjemløshed (Robinson 2008 og Duckett & Smith 2009). Dette står i modsætning til hjemløsheden generelt og også til ungdomshjemløsheden i Holland og Danmark. Det diskuteres om overvægten i Storbritannien skyldes at unge kvinder er i større risiko eller om det skyldes at kvinder er mere tilbøjelige til at søge og få hjælp, og derved blive registreret som hjemløse. I den svenske undersøgelse af hjemløse børn, var der overvægt af piger, men det er sandsynligvis ikke det overordnede billede.

Der er ikke fundet forskning som belyser eventuelt forskellige behov for indsatser hos unge mænd og kvinder. LGBT, Lesbiske, homo-, biseksuelle og transkønnede er overrepræsenteret i en mindre undersøgelse fra Storbritannien (Hodgson 2014). Tallet er dog usikkert, fordi man først for nylig er begyndt at tælle LGBT blandt unge ramt af hjemløshed. Der er ikke fundet optællinger i Danmark.

Det er et åbent spørgsmål om LGBT blandt etniske grupper er overrepræsenterede i Danmark.

Unge grønlandere

Der er ikke fundet forskning omkring unge grønlanderes særlige udfordringer og risiko for at blive ramt af hjemløshed.

Uledsagede flygtningeunge

Der er ikke fundet forskning omkring denne gruppes særlige udfordringer og risiko for at blive ramt af hjemløshed. Flere forskere fra Canada og Holland peger dog på behovet for mere viden (Elsley 2007, Duckett 2009 og Deth 2009).

Opsummering

Den litteratur som er inkluderet jf. protokollen er som nævnt meget forskelligartet og mængden af forskning i unge menneskers hjemløseproblematikker meget begrænset, især når man ser på Skandinavien. Derudover har de praktiske rammer for udarbejdelsen af dette review ikke givet mulighed for at inkludere amerikansk forskning, som ellers udgør størstedelen af den førende forskning i hjemløshed. I stedet har forskning fra lande vi i højere grad kan sammenligne os med været prioriteret. Uanset disse prioriteringer mener vi, at reviewet giver et rimeligt dækkende billede af de tematikker og hovedkonklusioner som aktuelt findes på området. Det er der to grunde til: For det første inkluderer vi reviews som primært omfatter amerikansk forskning og for det andet anvender forskerne fra Canada, Storbritannien og Holland naturligvis nyeste forskning blandt andet fra USA.

Tendenser

Overordnet ser vi følgende tendenser i forskningen:

- I den fundne litteratur beskrives bestræbelser på at finde Best Practice ved hjælp af randomiserede eller semi-randomiserede, kontrollerede interventionstudier, især i forhold til særlige målgrupper. Indtil videre sker det uden større held, i al fald når validiteten vurderes af fagfæller. Sundhedsfagligt uddannede ser i øvrigt ud til at være dominerende, når det gælder denne type undersøgelser.
- Ifølge de tre reviews som fokuserer specifikt på denne type studier, er det imidlertid kun lykkedes i meget begrænset omfang. I et britisk Campbell review 2006 findes ingen studier som lever op til inklusionskriterierne. I et hollandsk review fra 2010, som omfatter indsatser med forskellige formål, findes ingen gode, 4 rimelige og 7 ringe studier, vurderet på validitet. Mest overbevisende, men stadig marginal, er et amerikansk studie af en kognitiv-adfærdsmæssig indsats, som viser positive resultater ved psykologiske målinger. I et britisk review fra 2011 hvor man ser på effekten af støtte til tidligere anbragte (TSS, Transition Support Services) inkluderes 7 studier (6 fra USA 1 fra UK) hvoraf kun et vurderes at være af god kvalitet. Dette studie er fra USA (Cook et al. 1991).
- Der ses to tendenser som i og for sig er modsatrettede. Den ene tendens går i retning af at fokusere på det enkelte individ og etablere indsatser, som tilbyder psykologisk støtte og behandling. Den anden tendens går i retning af at fokusere på strukturelle forhold som bolig- og arbejdsmarked, størrelsen af overførselsindkomster og myndighedernes måde at fungere på. Med en vis ret kan man sige, at Housing First rummer begge disse perspektiver.
- Der er tydeligvis en bevægelse bort fra etablering af forskellige boformer for unge ramt af hjemløshed, over mod forskellige versioner af Housing First.
- Der tales meget om vigtigheden af at inddrage de unges eget perspektiv, uden at det indtil nu er sket i større omfang.

Forskning på vej

Der er pt. tre større forskningsprogrammer i gang. De endelige resultater herfra ventes inden længe.

- Fra det europæiske forskningsprogram 'Combating Social Exclusion among Young Homeless People (CSEYHP)' er der i 2009 udkommet foreløbige nationale rapporter fra Holland og Storbritannien (programmet omfatter derudover Portugal og Tjekkiet). Det vides ikke hvornår de endelige rapporter udkommer, men det bemærkes at man i Holland har involveret unge ramt af hjemløshed som co-forskere til at interviewe hjemløse.
- Endelige resultater fra følgende to omtalte baselinestudier er antageligt på trapperne:
 - Sean Kidd et al. (2013): Youth pathways out of homelessness – Preliminary findings
 - Krabbenborg et al. (2013): A strengths based method for homeless youth: Effectiveness and fidelity of Houvast

Manglende viden

På baggrund af den gennemgaaede forskning vil vi pege på følgende områder, hvor man med fordel kunne sætte ny forskning i gang:

- langtidsstudier, som kan sige noget om virkningen af indsatser og generelle samfundsudviklinger
- udsatte unges boligproblemer og – behov
- sammenhænge mellem traumatisering og kognitiv udvikling hos unge ramt af hjemløshed: Hvad betyder traumatisering for unges evne til at overskue deres situation, træffe beslutninger og handle, og hvordan påvirkes deres boligbehov?
- hvorfor unge, som ikke tilhører de klassiske risikogrupper, ikke desto mindre rammes af hjemløshed
- er piger som gør oprør og LGBT blandt etniske minoriteter i højere risiko for hjemløshed?
- dybdegående kvalitative studier af de unges eget perspektiv, herunder de implikationer som stigmatiseringen har

Forslag og overvejelser

Nedenstående er nogle foreløbige bud på vigtige overvejelser i forbindelse med fremtidige indsatser. De er udviklet på baggrund af arbejdet med dette review:

- I den gennemgaaede forskning dokumenteres "best practice" fortrinsvis gennem randomiserede eller semi-randomiserede, kontrollerede interventionstudier. Der er både perspektiver i at arbejde med en bredere vifte af dokumentationsmetoder og i at operere med et mere differentieret praksisbegreb, for eksempel også kunne involvere "promising practice" og "emerging practice"
- Udvikling af en strategi til at skabe en 'scene' hvorfra unge ramt af hjemløshed kan træde frem og tale ud i offentligheden, etablere konstruktive fællesskaber, modarbejde stigmatiseringen, få information om rettigheder og muligheder for hjælp, etc.

- Mere generaliseret forebyggelse i forhold til særlige risikogrupper kræver, at der også på myndighedsniveau er opmærksomhed på, og handlemuligheder i forhold til, sårbare unge og især på disses overgang fra eget hjem, anbringelse, fængsel, psykiatrisk afdeling og lignende - til selvstændig bolig. I den udstrækning det lader sig gøre, er der selvsagt store besparelser at hente, både menneskeligt og økonomisk.
- Nogle af de refererede forskere, blandt andet canadiske Sean Kidd, peger på at forebyggelse er noget man (i den angelsaksiske del af verden) har talt om i mange år, alt imens hjemløsheden blandt unge bare er steget. Hjemløshed blandt unge har været stigende siden 80'erne og udgør en større og større andel af det samlede antal hjemløse i for eksempel Canada. Han foreslår på den baggrund, at man prioriterer de begrænsede resurser i forhold til en hurtig og effektiv indsats over for de unge, som er ramt af hjemløshed.
- Samlet strategi for skadesreduktion for de unge ramt af hjemløshed som står på venteliste til egen bolig
- Strategi for forebyggelse specifikt i forhold til tidligere anbragte, der som nævnt er den risikogrube som der dels er mest viden om og som det desuden er relativt nemt at komme i kontakt med.
- Strategi for forebyggelse generelt som kan øge opmærksomheden hos medarbejdere i kontakt med unge oplever hjemløshed eller er i risiko for hjemløshed.